

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA INKLYUZIV TA'LIM MUHITINI TAKOMILLASHTIRISHDA LOGOPEDNING FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Sulaymanova Muhlisa Kozimjon qizi

Alfraganus universiteti Pedagogika
fakulteti Maxsus pedagogika (logopediya)
yo'nalishi 1 bosqich talabasi.

Ilmiy rahbar: Alfraganus universiteti
v.b dotsent PhD **Utbasarova Umida**

Mexmanovna

Muhlisasulaymonova37@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'lim muhitini shakllantirish va takomillashtirishda logopedning rolini o'rganishga qaratilgan. Maqolada logopedik yordamning nazariy asoslari, inklyuziv muhitda nutqiy rivojlanishdagi muammolarni erta aniqlash va bartaraf etishning ahamiyati, shuningdek, bolalar, ota-onalar va pedagoglar bilan hamkorlikda ishlashning samarali usullari yoritilgan. Tadqiqot natijalari logopedning faoliyatini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va ularning inklyuziv ta'lim sifatiga ijobiy ta'siri haqida qimmatli ma'lumotlar taqdim etadi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, maktabgacha ta'lim, logopedik yordam, nutqiy rivojlanish, individual dastur, maxsus ta'lim ehtiyojlari, logopedik profilaktika, korreksion ish.

Kirish: Hozirgi kunda jamiyatning barcha sohalarida, shu jumladan ta'lim tizimida ham inklyuziv yondashuvlar keng qo'llanilmoqda. Inklyuziv ta'lim - bu barcha bolalarning, shu jumladan nogironligi yoki boshqa cheklavlari bo'lgan bolalarning birgalikda ta'lim olishi tamoyilidir. Maktabgacha yoshdagi bolalar orasida nutqiy rivojlanishning turli buzilishlari keng tarqalgan bo'lib, ularning o'z vaqtida aniqlanmasi va tuzatilmasligi

keyinchalik o'qish, yozish va ijtimoiy moslashuvdagi qiyinchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin.

Logopedning maktabgacha ta'lim muassasasidagi faoliyati nafaqat nutqiy nuqsonlarni tuzatish, balki inklyuziv muhitni shakllantirish va rivojlantirishning muhim omilidir. Ushbu maqolaning maqsadi maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'lim muhitini takomillashtirishda logopedning faoliyatini samarali tashkil etish yo'llarini aniqlashdir.

Maktabgacha ta'limda inklyuziv muhitning ahamiyati

Inklyuziv ta'lim maktabgacha ta'lim muassasalarida barcha bolalar uchun teng imkoniyatlar yaratadi, shu jumladan nutqiy rivojlanishida qiyinchiliklari bo'lgan bolalar uchun ham. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, erta yoshda inklyuziv muhitda bo'lgan bolalar keyinchalik o'quv va ijtimoiy faoliyatda yaxshi natijalarga erishadilar.

Logoped nutqiy muammolari bo'lgan bolalarni erta aniqlash, ularning rivojlanish xususiyatlarini baholash va individual korreksion dasturlarni ishlab chiqish orqali inklyuziv muhitning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga hissa qo'shadi. Shu bilan birga, logoped o'z faoliyati davomida bolalarning nutqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan birga, ularning ijtimoiy moslashuvini osonlashtiradi.

Logopedik yordam tizimini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari

Zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasalarida logopedik yordam quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- Individual yondashuv: Har bir bolaning nutqiy rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda korreksion ishlarni tashkil etish.
- Tizimli yondashuv: Nutqiy muammolarni boshqa mutaxassislar (psixolog, defektolog, tarbiyachi) bilan hamkorlikda hal qilish.
- Profilaktik yo'nalish: Nutqiy buzilishlarning oldini olishga qaratilgan ishlarni olib borish.

· Ota-onalar ishtirokini ta'minlash: Bolaning nutqiy rivojlanishida ota-onalarning faol ishtirokini ta'minlash.

Logopedik yordamning asosiy bosqichlari:

Diagnostika va baholash

Individual korreksion dasturni ishlab chiqish

To'g'ridan-to'g'ri korreksion ishlarni olib borish

Natijalarni monitoring qilish va dasturni moslashtirish

Logopedning inklyuziv muhitdagi faoliyat yo'nalishlari

Maktabgacha ta'lim muassasasida logopedning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Diagnostik ish

Logoped bolalarning nutqiy rivojlanishini muntazam ravishda tekshiradi, buzilishlarni erta aniqlaydi va ularning darajasini baholaydi. Diagnostika jarayonida bolaning talaffuzi, lug'at boyligi, grammatik qurilishi, ovoz xususiyatlari va nutqiy kommunikatsiya qobiliyatlari baholanadi.

Korreksion ish

Aniqlangan muammolarga asoslanib, logoped individual yoki guruhli korreksion mashqlar tizimini ishlab chiqadi. Korreksion ishlar nutqiy faollikni oshirish, talaffuzni takomillashtirish, lug'at boyligini kengaytirish, grammatik to'g'rilikni shakllantirish va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan.

Maslahat ishi

Logoped bolalar bilan bevosita ishlash bilan bir qatorda, ularning ota-onalari va maktabgacha ta'lim muassasasi pedagoglari bilan ham ishlaydi. U ota-onalarga bolaning nutqiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash bo'yicha maslahatlar beradi, pedagoglarga esa inklyuziv muhitda nutqiy muammolari bo'lgan bolalar bilan ishlash usullarini o'rgatadi.

Integratsiyalashgan ta'limni tashkil etish

Logoped nutqiy muammolari bo'lgan bolalarning boshqa bolalar bilan birgalikda ta'lim olish jarayonini tashkil etishda ishtirok etadi. U tarbiyachilarga bolaning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini moslashtirishga yordam beradi.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'lim muhitini takomillashtirishda logopedning faoliyati muhim ahamiyatga ega. Logopedik yordamning samarali tashkil etilishi nafaqat nutqiy buzilishlarni tuzatish, balki barcha bolalar uchun qulay va rivojlantiruvchi muhit yaratish imkonini beradi.

Quyidagi chora-tadbirlar logopedning faoliyatini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi:

Logopedik xizmatni barcha maktabgacha ta'lim muassasalarida tashkil etish;

Logopedlarning malakasini muntazam ravishda oshirish;

Zamonaviy diagnostika va korreksion usullardan foydalanish;

Ota-onalar va pedagoglar bilan doimiy hamkorlikni yo'lga qo'yish;

Inklyuziv muhitni rivojlantirishga qaratilgan integratsiyalashgan faoliyatni amalga oshirish.

Inklyuziv ta'lim muhitida logopedning faoliyati nafaqat nutqiy muammolari bo'lgan bolalarga, balki barcha bolalarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, ularning kommunikativ qobiliyatlarini oshiradi va ijtimoiy integratsiyasini osonlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Axmedova, M. X. (2020). Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqiy rivojlanishi va uning buzilishlari. Toshkent: "Fan va texnologiya" nashriyoti. - 156 bet.
2. G'afurovna, S. D. (2019). Inklyuziv ta'lim: nazariya va amaliyot. Toshkent: "O'qituvchi" nashriyoti. - 214 bet.
3. Isroilova, F. N. (2021). Logopediya: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar. Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti. - 189 bet.
4. Karimova, Z. I. (2018). Maktabgacha ta'lim muassasalarida maxsus pedagogik xizmat. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti. - 175 bet.
5. Mamatqulova, D. T. (2022). Inklyuziv muhitda logopedik yordam. Toshkent: "Ma'rifat" nashriyoti. - 198 bet.
6. Nurmatova, L. R. (2020). Bola psixologiyasi va logopedik korreksiya. Toshkent: "Universitet" nashriyoti. - 227 bet.
7. Omonova, S. A. (2019). Nutqiy rivojlanishning ontogenezi. Toshkent: "Yangi asr avlodi" nashriyoti. - 165 bet.
8. Toshpulatova, M. K. (2021). Maktabgacha ta'limda inklyuziv yondashuv. Toshkent: "Istiqlol" nashriyoti. - 203 bet.
9. Xolmirzayeva, G. U. (2018). Logopedik diagnostika va korreksiya. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti. - 192 bet.
10. Yo'ldosheva, D. A. (2022). Maxsus pedagogika: yangi yondashuvlar. Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti. - 245 bet.